

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

תשא

(חלק בו שיחה ג)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת תשא, יבייח אדר, ה'תשפ"ו (א)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2026
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

תשא ג

שבירת הלוחות הוא על התייצבותו למען כבוד התורה (שלא רצה ליתנה ביד „מומרים”) – שהרי, אדרבה: שבירת הלוחות היא היפך כבוד התורה! אם נדרש לשמור על (כבוד) התורה, שלא תינתן ביד „מומרים” – יש לעשות זאת על-ידי גניזת הלוחות בשלימותם (או הנחתם בתוך ארון, כפי שאכן נעשה אחר כך בשברי הלוחות, וכיוצא בזה).⁸

ב. במדרש⁹ הובא טעם נוסף לשבירת הלוחות – „מוטב שתדון כפנויה ולא כאשת איש”: הלוחות הם כשטר כתובה בין הקב"ה לישראל, וכיון ש„קלקלה עם אחר”, אזי „נטל את כתובתה .. וקרעה”.

ולפי טעם זה נמצא, שמשבירת הלוחות באה טובה לישראל – כי עי"ז הגן עליהם משה מפני עונש חמור שהיו נענשים בו אילו נידונו כ„אשת איש”. ועפ"ז מוסבר שבחו של משה בשבירת הלוחות¹⁰, לפי שבכך הביא להצלתם של ישראל.

(8) כקושיית המפרשים (בחי פרשתנו לב), (טז). פענח רזא ומושב זקנים (שם, יט). ועוד. צפע"נ עה"ת (שם, טו). וראה תו"ש שם (יט) אות קפה. (וש"י) – מדוע (ואיך) שבר משה את הלוחות (ותירוצם אינו ענין של שבח בהשגחה גופא). וראה לקו"ש ח"ד ע' 32 ואילך.
(9) שמו"ר פמ"ג, א. שם פמ"ו, א. תנחומא עקב יא (וראה אדר"נ פ"ב, ג). וראה גם תנחומא פרשתנו ל. פרש"י פרשתנו לד, א.
(10) ובתנחומא עקב שם בא בהמשך להפירוש „פ"ה עשה” (וראה עץ יוסף שם. וכן בעץ יוסף לע"י מנחות שם (ועוד) פ"י שזהו הטעם ל„ישר כחך ששברת”).

א. אמרו חז"ל¹¹ ששבירת הלוחות היתה אחד מן הדברים ש„עשה משה מדעתו והסכים² הקב"ה עמו” – טעם השבירה היה מפני שנשא משה קל וחומר בעצמו, „ומה³ פסח שהוא אחד מתרי"ג מצות אמרה תורה⁴ כל בן נכר לא יאכל בו, התורה כולה [כאן] וישראל מומרים על-אחת-כמה-וכמה”, והסכים² הקב"ה על ידו שנאמר⁵ אשר שברת ואמר ריש לקיש יישר כחך ששבירת”.

ופירש רש"י⁶: „אשר – אישור, שאישרו ושיבחו על שבירתך”.

וצריך להבין: הלשון „אישור” מורה על הסכמתו של הקב"ה לשבירת הלוחות; אבל הלשון „שיבחו” משמעותה – שפעולת שבירת הלוחות היא ענין טוב וחביב הראוי לשבח. מהו ה„שבח” בשבירת הלוחות?

ואין לתרץ ששבחו של משה על

(1) שבת פז, א. יבמות סב, א.
(2) כ"ה בשבת שם. וביבמות שם: והסכימה דעתו לדעת המקום. וראה פרש"י ס"פ ברכה. לקו"ש חל"ד ע' 217 ואילך.
(3) הובא גם בפרש"י פרשתנו לב, יט.
(4) בא יב, מג.
(5) פרשתנו לד, א. עקב י, ב [ובב"ב יד, ב משמע שהלימוד הוא מהפסוק דפ' עקב (וראה מנחות צט, סע"א ואילך). וכן משמע לפי פי' הראשונים שהובא לקמן סעיף ב והערה 12. אבל ראה חדא"ג מהרש"א ב"ב שם סד"ה אשר שברת].
(6) שבת שם. וברש"י יבמות: אשר – לשון יישר.
(7) ובפרט שהלשון „אשר” מפרש רש"י רק משמעות של „אישור” (וראה גליון הש"ס שבת שם – מיעו"ש א. יז. וראה רש"י שם). וראה לקמן הערה 16.

ומובן מזה, ששבירת הלוחות היא דבר רצוי לא רק משום שבאותה שעה גרם הדבר להצלתם של ישראל [ובפרט שהצלה זו מזכירה את חטאם של בני ישראל (שהזקיקם להצלה זו) – ואם כן, הרי זהו שוב ענין של „קטיגור“], אלא יש בשבירה זו מעלה (וחביבות) תמידית¹⁷.

ג. בפשטות יש לבאר זאת על-פי דברי המדרש¹⁸, שמשה רבינו נצטער על שבירת הלוחות – „אמר לו הקב"ה אל תצטער בלוחות הראשונות שלא היו אלא עשרת הדברות לבד ובלוחות השניים אני נותן לך שיהא בהם הלכות מדרש ואגדות . . כפלים¹⁹ לתושיה“.

ועפ"ז זהו גם פירוש „יישר כחך ששברת“ – סיבת השבח (והחביבות) על שבירת הלוחות היא מצד הלוחות עצמם, מאחר שעפ"ז ניתנו הלוחות השניות שהיו במעלה יתירה על הלוחות הראשונות²⁰ – „כפלים לתושיה“.

וכן מובן גם ממוקד המאמר „יישר כחך ששברת“²¹ – „אמר ריש לקיש פעמים שביטולה של תורה זהו יסודה דכתיב אשר שברת . . יישר כחך ששברת“: הפירוש הפשוט בדברי ריש לקיש „ביטולה של תורה זהו יסודה“ הוא, ש„ביטולה של תורה“ גופא יוצר

אבל ביאור זה אינו מספיק, שהרי, [נוסף לזה שגם לשם הצלת ישראל זו אין כל הכרח (לכאורה) לשבור את הלוחות, ודי היה לגנום ולא לתתם לבני ישראל (ה„כלה“)¹¹ – הנה עוד זאת],

מפשטות הלשון „יישר כחך ששברת“ משמע, שהאישור והשבח אינם על התוצאה (ה„טובה“) שהסתעפה מכך בענין אחר (הצלת ישראל) – אלא על שבירת הלוחות גופא.

והדבר מודגש ביתר שאת במ"ש כמה ראשונים¹², שהכרח לפירוש „אשר שברת – יישר כחך ששברת“ הוא „משום דכתיב (בפרשת עקב¹³) שברת ושמתם (בארון)“, ומשם ילפינן¹⁴ ד„שברי לוחות מונחין בארון“ – „ושמע¹⁵ מינה שהיתה שבירתן חביבה¹⁶ לפניו, דאי לא, לא היה מצוה להניח (ולקיימן) בהארון שאין קטיגור במקום סניגור“.

(11) כי איך שנפרש ה„תועלת“ ב„קריעת הכתובה“ – שבירת הלוחות – בנמשל [ראה ל' השמו"ר פמ"ג ופמ"ו שם. מפרשי המדרש פמ"ג שם. בנין יהושע לאדר"ג שם. – ובתנחומא ורש"י פרשתנו שם שעפ"ז „עדיין אינה אשתך“] – לכאורה מספיק שלא למסור לישראל. וראה ידי משה לשמו"ר פמ"ג שם. ואכ"מ.

(12) רמב"ן ב"ב שם. חי' (המיוחדים ל)הריטב"א שבת שם. „הכותב“ בע"י שבת שם בשם הרשב"א (וכן הביא בעץ יוסף לע"י מנחות שם).

(13) י, ב.

(14) ב"ב ומנחות שם.

(15) ל' הריטב"א שם. ובשינוי לשון – ברמב"ן ורשב"א שם. וראה לקו"ש ח"ד ע' 31³⁰.

(16) וברמב"ן ורשב"א שם – ד„דריש האי אשר לשון אשרי“. ובריף לע"י שבת „ל' אושר“.

(17) וראה בארוכה לקו"ש שם. לקו"ש ח"ט ע' 239 ואילך (וע"ש שזהו הטעם שנרמז בסיום התורה).

(18) שמו"ר פמ"ו שם.

(19) איוב יא, ו.

(20) להעיר מראב"ע פרשתנו (לד, א) „אמר הגאון (הרס"ג) כי השניים נכבדים מהראשונים“.

וראה בפירוש הקצר שלו שם. ואכ"מ.

(21) מנחות שם (סע"א ואילך).

לך גו' כראשונים גו' אשר שברת" (23)?
— לפי שהמעלה והתועלת בשבירת
הלוחות באות בגילוי רק בעת נתינת
הלוחות השניות שהיו „כפלים
לתושיה“^[24].

אבל הא גופא טעמא בעי: למה לא
נתן הקב"ה לבני ישראל „הלכות מדרש
ואגדות“ תיכף בלוחות הראשונות?

ואמנם מדברי המדרש משמע,
שדוקא לאחר שבירת הלוחות
הראשונות ניתן מקום לענין „כפלים
לתושיה“ בנתינת הלוחות השניות.

וראיה נוספת לדבר — שאילו היתה
אפשרות ל„כפלים לתושיה“ גם בלי
שבירת הלוחות הראשונות — איך סר
עלידי דברי הקב"ה צערו של משה?

אלא שאם כן, תמוה: מהו הקשר בין
נתינת התורה באופן של „כפלים
לתושיה“ — הלכות מדרש ואגדות —
לשבירת הלוחות דוקא?²⁵

ד. וי"ל אחד הביאורים בזה:

נתבאר כבר כמה פעמים, שכהקדמה
וכתנאי לכך שיהודי יוכל להיות „כלי“
לתורתו של הקב"ה, צריך להיות בו

(23) כקושיית הפנים יפות פרשתנו כאן.

(24) ראה בכ"ז לקו"ש ח"ט ס"ע 239 ואילך.

(25) באוה"ת פרשתנו (ע' בינו. ובארוכה —
המשך תרס"ו ע' פז ואילך. סה"מ תש"ו ע' 36
ואילך) מבאר ע"פ מחז"ל (נדרים כב, ב) „אלמלי
(לא) חטאו ישראל לא ניתן להם אלא חמשה
חומשי תורה כו" — דהריבוי בלוחות שניות הוא
בשביל עבודת הביוררים מחמת הירידה שעל ידי
החטא (שעי"ז יש עלי' יתירה, ולכן הם „כפלים
לתושיה“). וראה המשך תרס"ו שם ס"ע פח ואילך).
והמבואר לקמן בפנים הוא ע"פ פשטות
משמעות לשון המדרש, שגם הטיבה הריבוי
בתורה היא (לא ענין הכרחי מחמת החטא, כ"א)
ענין טוב, המבטל צערו של משה.

את היסוד (והקיום) של התורה²² (שהרי
אם נפרש ש„ישר כחך ששברת“ הוא
רק בגלל הצלת ישראל — לא ייתכן
לומר „זהו יסודה של תורה“).

והיינו, שמאמר זה מדגיש שדוקא
עלידי שבירת הלוחות נעשה „יסודה
של תורה“ — מאחר שע"ז היתה נתינת
הלוחות השניות שהיו „כפלים
לתושיה“.

[ובכך מיושבת שאלה נוספת: למה
לא ניתן האישור והשבח על שבירת
הלוחות מיד לאחר שבירת הלוחות (כפי
שצריך להיות, לכאורה), אלא הדבר
נרמז רק בקשר לציווי (ארבעים יום
לאחר מכן) על הלוחות השניות („פסל

(22) וכפ"ה הבעש"ט (כתר שם טוב סל"ד)
במחז"ל זה ש"ע"י אכילה ושת"י ועסק משא ומתן
מתבטל האדם מלימוד תורה. . . אז נחה הנשמה
.. ומתחזקת לשוב לדביקות יותר עליין" (וראה
לקמן הערה 37). וראה גם סיפור (ופתגם) הצ"צ
— סה"מ תשי"א ע' 242.

[משא"כ לפי רבינו גרשום שם „יסודה, קיומה
כדאמר מבטלין ת"ת להוצאת המת ולהכנסת
כלה“, היינו שזהו"ע של קיום מצוה — אינו
גלאטיק הלשון „יסודה“, שהרי קיום מצוה אינו
ענין של ת"ת*.

בפרש"י שם „יסודה, כלומר מקבל שכר כאילו
יושב ומייסדה ועוסק בה“. אבל לכאורה פשטות
הלשון „זהו יסודה“ משמע שאינו ענין של קיבול
שכר, כ"א ענין של תורה, ועד „לעוסק בה“, ת"ת
בפונעל

ולכן מקדים רש"י לפירושו שזהו רק „כלומר“
ולא הפשט — כידוע בכללי רש"י ועוד].

(* אבל להעיר מהל' ת"ת לאדה"ז (פ"ד ס"ג ז"ז)
„שכלית חכמה הם מעשים טובים והתלמוד הוא
גדול מפני שומביא לידי מנועה“, ונמצא שמועשה הוא
הקיום של התלמוד גופא (ראה לקו"ש חס"ו ע' 139.
ועוד).

„ונפשי כעפר לכל תהיה“, ביטול מציאות הנברא בתכלית.

ה. וזהו הקשר בין שבירת הלוחות ללוחות השניות שניתנו „הלכות מדרש ואגדות“ (תורה שבעל-פה):

אחד הענינים שבהם ניכר ומורגש שהתורה היא חכמתו של הקב"ה גם בהיותה למטה בעולם הזה – הוא ענין הבל-יגבול שאנו רואים בתורה, „ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים“³⁰; ו„אין-סוף“ זה שבתורה נמצא (בגלוי) בתורה שבעל-פה דוקא³¹.

התורה שבכתב היא במדידה והגבלה דוקא, לא חסר ולא יתיר; משא"כ התורה שבעל-פה – אדרבה – יש חיוב „לאפשה לה“³², לחדש בתורה, ולכך אין כל קץ ותכלית³¹.

ולכן „הלכות מדרש ואגדות“ ניתנו לאחר שבירת הלוחות דוקא:

מתן תורה הוא הזמן שבו בחר הקב"ה (באופן גלוי) בעם ישראל – „ובנו בחרת מכל עם ולשון“³³, וכן „ורוממתנו מכל הלשונות“³⁴. ומובן שבאותה שעה, כשהיו בני ישראל במצב של רוממות והתנשאות, לא היה מקום – על-פי טבע דקדושה – לכך שיגיעו למצב של „כעפר לכל“.

ענין השפלות והביטול. וכמו שאנו אומרים בתפלת „אלקי נצור“²⁶: „ונפשי כעפר לכל תהיה פתח לבי בתורתך“ – היינו, שעל-מנת שתהיה לאדם פתיחת הלב (לקבלת והשגת) „תורתך“, הנה כהקדמה והכנה לזה עליו להיות כביטול, ולא כביטול סתם, אלא ביטול באופן של „כעפר לכל“.

וכדברי הגמרא²⁷, „אם משים אדם עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו תלמודו מתקיים בידו“. לא די בכך שהאדם כשלעצמו מרגיש את העדר תפיסת המקום שלו לגבי הקב"ה (נותן התורה), אלא מוכרח להיות בו רגש של שפלות לגבי כל אדם („שהכל דשין בו“).

וטעם הדבר, כיון שהתורה היא תורתו – חכמתו – של הקב"ה, וכשם²⁸ שהקב"ה הוא אין-סוף ואי אפשר שתהיה לשכל של נברא כל תפיסה בו יתברך, על-דרך-זה חכמתו יתברך נעלית מכדי שנברא יוכל לתפוס בה²⁹.

ואע"פ שצמצם הקב"ה את חכמתו יתברך בתורה, וירדה ונתלבשה בעניני התורה כמו שהיא לפנינו, באופן שגם שכלו של נברא למטה יוכל להגיע להשגה בתורה²⁸ – מכל מקום, התורה היא (עודנה) חכמתו של הקב"ה גם לאחר ירידתה למטה.

ולפיכך, על-מנת שנברא ישיג באמת את החכמה האלקית ו„יתפוס“ בתורה (הנעלית בעצם ממציות הנבראים) – בהכרח שיתקיים בו

30) איוב יא, ט. – ובא בהמשך להכתוב המובא במד"ר שם „תעלומות חכמה כי כפלים לתושי“ (ראה רלב"ג שם).

31) ראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"א ס"ה.

32) זח"א יב, ב. וראה הל' ת"ת שם פ"ב ס"ב:

ולחדש כו'. אגה"ק סכ"ו (קמה, א).

33) ברכות ק"ש. וכמ"ש בשו"ע אדה"ז או"ח

ס"ט ס"ד (ממג"א שם) דקאי על מ"ת.

34) נוסח תפלת יו"ט. וכן בקידוש (יו"ט) „ורוממו מכל לשון“.

26) ברכות יז, א.

27) עירובין נד, א.

28) ראה בכ"ז תניא פ"ד.

29) ראה רמב"ם הל' תשובה ספ"ה. תניא ח"ב

פ"ז.

הן חקוקות, אלא האותיות הן מיניה וביה – חלק בלתי נפרד של האבן שבה נחקקו,

[משא"כ בספר־תורה האותיות כתובות בדיו על הקלף – דבר הנוסף על הקלף, ולכן יש אפשרות להפריד (למחוק) את האותיות מן הקלף].

והדבר מרמז על ה"יחוד נפלא"³⁹ הנפעל עלידי לימוד התורה, ששכל האדם מלוכב ומוקף בחכמתו יתברך, ובה בשעה הוא מקיף ומכיל בתוכו את חכמתו יתברך, באופן שהם נעשים "מיוחדים ממש מכל צד ופנה"³⁹.

ו"שברי לוחות" מרמזים על ענין הביטול, שברון הלב הדרוש על־מנת שיוכל האדם לקבל ולהשיג את תורתו של הקב"ה, "ונפשי כעפר לכל תהיה (ועי"ז דוקא) פתח לבי בתורתך".

ז. שני ענינים אלו הנדרשים בלימוד התורה הם הפכיים בתכונתם:

ללימוד התורה דרושה מציאותו – כחו ופועלתו – של שכל האדם. ובכללות זהו החילוק בין קיום המצוות ללימוד התורה: בקיום המצוות העיקר הוא "אשר קדשנו במצותיו וצונו" – להשמע לציווי של הקב"ה ולקיים את צונו יתברך בקבלת עול (מלכותו), וקבלת עול מצוות; משא"כ בלימוד התורה אין אדם יכול לצאת ידי חובתו בקבלת עול בלבד, אלא הוא מוכרח שתהיה לו (בתורה שבעל־פה) הבנה והשגה⁴⁰.

(39) תניא פ"ה (ט, ב).

(40) שו"ע אדה"ז או"ח ס"ג ס"ב (ממג"א שם). הל' ת"ת שלו ספ"ב. וראה לקו"ת ויקרא ה, ב. ועוד.

אמנם התגלות השכינה בעת מתן תורה פעלה בהם רגש של חרדה וביטול – אבל רגש זה לא היה "לכל" כלל, והוא בא מצד גילויים מלמעלה. מצד עצמו, בעמדם בתכלית העילוי וההתנשאות (כמקבלי התורה – "חמדה גנוזה"³⁵ של הקב"ה), לא היו ישראל שייכים כלל לקיום, "ונפשי כעפר לכל", "שהכל דשין בו".

ועל כך בא "יישר כחך ששברת" – כיון ששבירת הלוחות באופן של "ואשברם לעיניכם"³⁶ פעלה בבני ישראל רגש של שפלות ושבירת לב, ובכך נעשו כלי ראויים לקבלת "כפלים לתושיה" שבלוחות השניות, הריבוי עד אין סוף שבתורה שבעל־פה.

ו. עפ"ז יובן גם הטעם לכך ש"לוחות ושברי לוחות מונחין בארון" – כי עניניהם של "לוחות ושברי לוחות" מורים על שני הענינים הדרושים על־מנת לקבל ולקלוט את התורה:

הלוחות ענינם הוא התורה כפי שהיא חקוקה על האבן³⁸, ובחקיקה אין האותיות מציאות נוספת על הדבר שבו

(35) שבת פח, ב.

(36) עקב ט, יז. וראה אברבנאל שם ועוד. וראה לקו"ש ח"ט ע' 241.

(37) ועד"ז בעבודת כאו"א, כפי' הבעש"ט (הנ"ל הערה 22) ב"פעמים בטולה של תורה זהו יסודה", שעי' שהאדם מתבטל מלימודו מחמת אכילה ושת"י כו' יש "דביקות יותר עליו... בסוד והחיות רצוא ושוב" – שזה קשור (גם) עם (ראה כש"ט סכ"ז) זה ש"מצטער על זה" ש"אין עולה לו עבודה תמה" כי צריך להתבטל מדביקותו בשביל "ענינים חומריים כמו אכילה ושת"י כו" (ע"ש).

(38) ראה בכ"ז לקו"ת ר"פ בחוקותי. ובכ"מ.

וכמו שנאמר⁴², „אמתים וחצי⁴³ ארכו גו“; וביחד עם זה, היה המקום גופא „אינו מן המדה“ – „מדה“ ו„אינו מן המדה“ בבת אחת!

וטעם הדבר, לפי שבארון (שבתוך קודש-הקדשים) היתה התגלות עצמותו יתברך, והוא יתברך „נמנע הנמנעות“ ונושא הפכים – כביאור הרשב"א בזה⁴⁴, וממילא עלידו ייתכן החיבור של שני ההפכים בבת אחת.

ועל-דרך-זה בנוגע לבחינת „ארון“ שבנפש האדם [וכידוע המבואר בספרים⁴⁵, שכל הפרטים שבמשכן (במקדש) וכליו יש דוגמתם בנפש האדם] – פנימיות דפנימיות הלב, יחידה שבנפש⁴⁶:

מצד עבודת יחידה שבנפש – „יחידה לייחדך“ (שבה מאירה בחינת יחיד דלמעלה⁴⁷, עצמותו יתברך) – יכולות להתקיים באדם מישראל שתי התנועות ההפכיות בעבודת השם בבת אחת⁴⁸, „לוחות ושברי לוחות מונחין בארון“.

(משיחות פורים תשמ"ה,
שבת זוהמ"ט תשכ"ט)

(42) תרומה כה, י.

(43) חצי דוקא, וכן ברוח וקומה – לרמוז על ענין הביטול ובלשון המפרשים ש„היא נכנע ולבו נשבר בקרבו“ (בחי שם), „צריך לשבר ולהשפיל עצמו“ (בעה"ט שם). וראה תו"ש שם אות קה. וש"נ. (44) ראה שו"ת הרשב"א סתי"ח, הובא ונת' בט' החקירה להצ"צ ע' 68 ואילך. סה"מ תרע"ח ע' תכ.

(45) ראה ראב"ע תרומה כה, מ. תורת העולה להרמ"א בארוכה. וראה תו"ש תרומה (שם, ח) אות סט. וש"נ.

(46) ראה לקו"ש חט"ז ע' 472. וש"נ.

(47) ראה לקו"ת ראה כה, א. שם כז, א (בשם הע"ח).

(48) להעיר גם מלקו"ש ח"ג ע' 883 ואילך.

בלימוד התורה אין די בכך שהיהודי הלומד מאמין באמונה שלימה שכל הנאמר בתורה הוא אמת; לימוד התורה פירושו לימוד הענינים שבתורה כך שהם יתקבלו ויתיישבו בשכלו. כאשר יהודי לומד קושיא בתורה – צריך הענין להיות מוקשה לו, מצד שכלו הוא; והתירוץ שבתורה לקושיא זו צריך לסלק את הקושי באופן שבשכלו הוא הענין יתיישב אל נכון.

ועל-ידי לימוד התורה באופן כזה דוקא נפעל ה„יחוד נפלא“, ששכל האדם מקיף ותופס בתוכו (וכן נעשה מוקף ב)שכל התורה.

אבל מאידך, על-מנת שלימוד התורה יהיה באופן ששכלו (= הבנתו) היא מכוון לאמיתתה של תורה – כלומר, שבשכל האדם (הנברא) יתקבלו ויתיישבו הדברים כפי שהם מצד חכמתו יתברך (הנעלית באין-ערוך משכל אנושי, שכל הנברא) – בהכרח שיהיה בכך ענין הביטול („כעפר לכל“, „שברי לוחות“) אשר עלידו מתעלה השכל האנושי של האדם מעל הגבלותיו ובא לידי הבנה בהתאם לחכמתו יתברך.

ח. ואיך ייתכנו שתי תנועות הפכיות אלו בבת אחת? הנה המענה על כך הוא – „לוחות ושברי לוחות מונחין בארון“:

אודות הארון אמרו חז"ל⁴¹, „מקום ארון אינו מן המדה“, והרי זה חיבור של שני הפכים בבת אחת: יש כאן „מקום ארון“ – מקום בעל מדה אמיתית, מדה מחוייבת על-פי תורה,

(41) יומא כא, טע"א. וש"נ.